

KZ-Gedenkstätte Neuengamme

Ausstellungen
Begegnungen
Studienzentrum

KZ-Gedenkstätte Neuengamme Jean-Dolidier-Weg 75 21039 Hamburg

Rundbrev i anledning af årets afslutning

stilet mod de overlevende fra KZ
Neuengamme, dens efterladte og pårørende
samt mindstedets vennekreds

Dr. Detlef Garbe
Direktor

Telefon: 040 | 428 131 - 511
Telefax: 040 | 428 131 - 525
detlef.garbe@kb.hamburg.de

Hamburg, 01.12.2017

Mine ærede damer og herrer, kære venner,

Med dette brev vil jeg præsentere Dem et tilbageblik på KZ-mindstedets Neuengammes arbejde og aktiviteter også i indeværende år. Netop i en tid, hvor egocentristiske og retspoulistiske tendenser vinder fodfæste overalt, skal vi formidle aktiv empati med ofrene og en kritisk diskussion med følgerne af denne uret. Det hører også med i vores opgaveområde at støtte forbindende fællesskaber og understrege kulturel mangfoldighed – og befordre den internationale dialog.

En af sidste års hovedpunkter lå derfor på en intensivering af internationale mødeprojekter. Vi har desuden ført vores dialogtilbud mellem pårørende fra de forfulgte og pårørende fra NS-gerningsmænd videre. Til et møde af de pårørende den 30. april kom efterkommere fra tidligere fanger af den anden, tredje og fjerde generation fra Belgien, Polen og Slovenien. De diskuterede under mødet med navnet Forum: „Erindrings og mindets fremtid“ spørgsmålet, hvordan nationalsocialisternes forbrydelser kan mindes i fremtiden, når der ikke findes overlevende mere, som kan fortælle om deres historie. Anledningen for mødet var den internationale mindehøjtidelighed, som markerede 72. årsdagen for krigens afslutning og befrielsen den 3. maj 2017.

Til højtidelighederne kom også i år overlevende og deres pårørende samt yderlige gæster fra mange lande, herunder Hviderusland, Belgien, Danmark, Frankg, Israel, Nedrelændene, Norge, Polen, Rusland, Sverige, Slovenien, Tjekkiet samt Ukraine. Blandt talsmændene var to overlevende fra koncentrationslejrene, Ivan Moscovich og Joanna Frycykowska og en repræsentant fra anden generation, Yvonne Cossu-Alba. Unge, som havde arbejdet med emnet: „Modstand i naziregimet og hvad vi kan tage ved lære deraf i dag“ stillede derpå spørgsmålet, hvad vi kan gøre i dag mod racisme og uretfærdighed i vore dage og til daglig. De modsvarende indslag og andre rapporter findes i vores blog på mindstedets hjemmeside www.kz-gedenkstaette-neuengamme.de.

Der vil de også finde beretningen over mindstedets årlige internationale ungdomsworkcamp. Under sommeren arbejdede workcampens deltagere fra Tyskland, Italien, Polen, Portugal, Spanien, Tjekkiet og Ukraine med erfaringerne fra efterkommere fra gerningsmænd samt tidligere forfulgte og kom i dialog med erindrings- og mindekulturer fra forskellige lande.

I særudstillingen i anledning af mindedagen for nationalsocialismens ofre, som vi ved begyndelsen af året kunne presentere i byens rådhus med støtte af det hamborgiske borgerskab, viste vores arkivarer Alyn Beßmann og dr. Reimer Möller, at afstraffelsen af de ansvarlige, som stod for nazystyrets voldsforbrydelser, var et vigtigt anliggende for de lande, som var allieret mod Tyskland under anden verdenskrig. Curiohuset i

den hamborgske bydel Rotherbaum var den vigtigste domstol for krigsforbryderprocesser i den britiske besættelseszone af Tyskland. Her gennemførtes 188 militærretssag mod 504 tiltalte. Udstillingen suppleredes med et omfangrigt følgeprogram og vores studiecenter organiserede en kongres til aktuelle forskning over forfølgelsen af nazistyrts forbrydelser gennem den britiske militærjustits.

Den 10. maj 2017 blev mindstedet „tænk. engang. Den hannoverske banegård“, som skal mindes om deportationen fra byen af hamborgske jøder, sinti og roma (også tidligere kaldet sigøjnere) under anden verdenskrig højtideligt indviet af byens første borgmester Olaf Scholz under deltagelse af de sidste overlevende samt repræsentanter fra ofrenes foreninger. Vi er aktuelt i gang med planer for dokumentationscentret, som skal oprettes der i fremtiden, hvor også nazistyrts internationale dimension skal gøres synligt tydeligtgjort i det fremtidige mindsted der. Et bidrag hertil leverer projektet " Den transgenerationelle overlevering af historie: Byggesten til fremtiden af erindringen af nazistyrts i migrationsamfundet.", som finanseres gennem såkaldte tredjemidlerprojekter og startede i marts i år.

Blandt nyudgivelserne skal her fremhæves en ny gennemgang af materialhæftet: „ Retsløgørelse, modstand, deportationerne fra 1933-1945 og fremtiden af erindringen derom i Hamburg" og udstillingsbrochuren: „ De hamborgske Curiohaus-retssager. Nazistyrts krigsforbrydelser foran britiske militærdomstole", og herunder skal især fremhæves den af dr.Oliver von Wrochem under medvirkning af forskere fra mange lande udgivende bind: „ Repressalier og terror, gengældelsesaktioner i det tyskbesatte Europa i årene 1939-1945."

Desværre gjaldt det også i 2017 igen at måtte tage afsked med overlevnde fra koncentrationslejren Neuengamme, som var tæt knyttet til vores arbejde på en særlig måde: Stedfortrædende herfor skal jeg nævne den i Łódź fødte Henryk Francuy, Karla Raveh, født Frenkel, fra Lemgo i Tyskland og Zuzana Růžičková fra Pilsen i Tjekkiet.

Også i indeværende år fik vi besøg af flere end 100.000 mennesker. Et rundspørge, som blev foretaget under sommeren, gjorde det tydeligt for os, hvilket indtryk de besøgende kunne få hjem fra deres besøg af mindstedet og hvilken grunde der fandtes for at besøge vores mindsted – rundspørgen viste os endnu en gang, hvor internationalt vores publikum er og hvor vigtigt det er for mange mennesker, at mindsteder forbliver at bestå som erindrings-og indlæringssteder og at vi fortsætter vores arbejde, som er rettet mod fremtiden.

For det store støtte, som vi også fik i indeværende år, takker jeg meget og ønsker Dem på vegne af alle mindstedets medarbejdere et roligt og fredfuldt årsskifte samt et fredsommeligt og helsebringende godt Nytår,

Deres

